

Nemzetközi migrációs kilátások: SOPEMI - 2010. évi kiadás

Összefoglalás magyarul

- A nemzetközi migráció kérdése továbbra is vezető helyet foglal el az OECD tagországok politikai napirendjén annak ellenére, hogy a gazdasági válsággal összefüggésben csökkent a munkaerő iránti kereslet. Ez az évente megjelenő kiadvány az OECD országokban tapasztalható migrációs mozgások és politikák közelmúltbeli fejleményeit elemzi. Megvizsgálja, miként járult hozzá a bevándorlás a munkaképes korú lakosságot érintő változásokhoz az elmúlt évtizedben, valamint áttekinti az előrevetített mértékű bevándorlást, mint a munkaképes korú lakosság növekedésének hajtóerejét a következő évtized folyamán. Kiemelt figyelmet fordít továbbá a nemzetközi diákokra, melynek során először kísérli meg annak kiszámítását, hogy milyen arányban maradnak ezek a diákok az őket befogadó országokban tanulmányaik befejezését követően.
- A kiadvány megvizsgálja a migrációs politikákban bevezetett legfőbb változtatásokat is, többek között a bevándorlók belépését, ott-tartózkodását, és a munkaerő-piacra való bejutását szabályozó új törvényeket. Ismerteti a bevándorlók munkaerő-piaci igények szerinti és pontrendszerek alapján történő szelektív toborzását, valamint az integrációjukat elősegítő intézkedéseket is. Részletesen elemzi a határellenőrzés javítását és az irreguláris migráció leküzdését célzó nemzetközi együttműködést is.
- Megvizsgálja a gazdasági válságnak a bevándorlók munkaerőpiaci helyzetére gyakorolt hatását, figyelembe véve a munkavállalók nemét, a foglalkoztatási szektort és a különböző típusú szerződéseket, valamint a bennszülöttek és a külföldi születésűek demográfiai dinamikáját a vizsgált időszakban.

A Nemzetközi migrációs kilátások 2010. évi kiadása szerint enyhén csökken az OECD térségbe irányuló migrációs áramlás...

2008-ban 6%-kal csökkent a külföldi állampolgárok tartós, legális bevándorlása (mintegy 4,4 millió fő), ezzel az öt éven át tartó átlagos 11%-os növekedés után most először következett be csökkenés. Ez azonban többnyire csupán néhány országban bekövetkezett csökkenésnek tudható be, és azt is jelzi, hogy 2007-ben különösen magas volt az áramlás. Mindazonáltal a csökkenés 2009-ben is folytatódott, és a gazdasági válság következtében az OECD országok legnagyobb részében mérséklődött a migráció.

... különösen a szabad mozgásos és a családi migráció terén.

A szabad mozgást lehetővé tévő területeken belüli migráció 2008-ban a teljes migráció mintegy 25%-át tette ki az OECD-ben és 44%-át Európában. Norvégiában, Svájcban, Ausztriában és Dániában az ilyen jellegű migráció a teljes migráció jóval több, mint felét adja. 2008-ban az európai országok közül Portugália, Spanyolország, az Egyesült Királyság és Olaszország voltak a munkavállalási migráció jelentős célországai, ahová a tartós bevándorlók mintegy 20-30%-a munkával kapcsolatos céllal érkezett. A többi országban - Japán és Korea kivételével - a tartós bevándorlók beáramlásában továbbra is a családi migráció dominál. A családi migráció továbbra is meghatározó szerepet játszik az Egyesült Államokban (65%), Franciaországban és Svédországban.

Az ideiglenes migráció jelentékeny maradt, bár hatással volt rá a gazdasági válság...

Az ideiglenes migráció a 2000-es évek közepe óta folyamatosan nőtt, de 2008-ban csökkenésnek indult, ám ez a csökkenés a legszembetűnőbbben az ideiglenes munkavállalási célú migrációs programok területén jelentkezett. 2008-ban több mint 2,3 millió bevándorló érkezett az OECD országokba ideiglenes munkavállalás céljából. Ez négy évig tartó folyamatos növekedés után 4%-os csökkenést jelentett, és minden jel arra mutat, hogy a csökkenés 2009-ben tovább folytatódik. 2008-ban a szezonális munka, a szünidei munkaprogramok és a vállalatban belüli áthelyezések terén egyaránt növekedés következett be, míg a többi kategóriában - nagyrészt a határozott időre szóló munkavállalási célú migráció területén - csökkenés volt tapasztalható. Az ideiglenes munkavállalás is egyike volt azoknak a migrációs csatornáknak, amelyek elsőként szenvedték meg a gazdasági válság hatását.

... ugyanakkor tovább folytatódik a menedéket kérők számának emelkedése.

2006 óta ismét emelkedik az OECD országokban menedéket kérők száma. 2008-ban az Egyesült Államok volt a legnagyobb befogadó ország 39 400 fővel, míg Franciaország, Kanada, az Egyesült Királyság és Olaszország mindegyike több mint 30 000 főt fogadott be. Az egy főre jutó menedékkérők száma alapján Norvégia, Svédország és Svájc minősülnek a legnagyobb befogadó országoknak. A legtöbb menedékkérő Irakból, Szerbiából és Afganisztánból érkezik.

A nemzetközi diákok növekvő beáramlása bizonyos fokú letelepedést eredményez.

2000 és 2007 között a nemzetközi diákok száma összességében több mint a kétszeresére nőtt, azaz meghaladta a 2 milliót. A legjelentősebb célországok az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Németország, Franciaország és Ausztrália voltak. A legnagyobb arányú százalékos növekedés Új-Zélandon és Koreában következett be; ezt követte Hollandia, Görögország, Spanyolország, Olaszország és Írország. A nemzetközi diákok potenciálisan magasán képzett munkavállaló bevándorlókat biztosítanak az OECD országok számára, s az OECD Nemzetközi migrációs kilátások 2010. évi kiadványa most először kísérli meg, hogy elemezze a letelepedési arányt, vagyis, hogy miként változik azok státusza, akik nem újítják meg a tanulói engedélyüket. E módszer alkalmazásával a becsült letelepedési arány 15 és 35% közé tehető, 21%-os átlag mellett.

Kína a beáramlás csaknem 10 százalékát adja, míg Lengyelország, India és Mexikó ennek kevesebb, mint a felét.

A beáramlás szempontjából húsz legjelentősebb származási ország adta a 2008. évi összes beáramlás több mint felét, az élen Kínával, Lengyelországgal, Indiával és Mexikóval. Az 1990-es évek végén regisztrált

áramláshoz viszonyítva a legnagyobb növekedés a Kolumbiából, Kínából, Romániából és Marokkóból érkezettek számában volt megfigyelhető. 2000 óta azonban folyamatosan csökken a Fülöp-szigetektől és az Orosz Föderációból bevándorlók száma. 2008-ban is folytatódott a lengyelek nagy arányú kiáramlása más európai országokba.

Az elmúlt években a népességnövekedés - és ezen belül a munkaképes korba lépők számának növekedése - jelentős részben a nemzetközi migrációnak volt köszönhető számos OECD országban.

Ha a migrációs ráták nagyjából a jelenlegi szinteken maradnak, az OECD tagországok munkaképes korú lakosságának száma 2010 és 2020 között 1,9%-kal fog nőni, szemben a 2000 és 2010 között regisztrált 8,6%-os növekedéssel. 2003 és 2007 között a népességnövekedés 59%-át a migráció adta. A bevándorlók a munkaképes korú lakosság bővülésének mintegy egyharmadát adják, bár a gyermekek és az idősebb bevándorlók érkezése csökkenti ezt a részesedést. A természetes növekedés egyedül Franciaországban, az Egyesült Államokban és Új-Zélandon volt a népességnövekedés fő mozgatórugója. Sok országban - Dél-Európában, Ausztriában és Csehországban - a népességnövekedés mintegy 90%-át a migráció adta.

A foglalkoztatottság növekedését mégis inkább a belföldi lakosok növekvő foglalkoztatottsága, mint a nemzetközi migráció okozta.

Összességében a foglalkoztatottság növekedését 51%-ban a belföldi lakosok növekvő foglalkoztatottsága, 39%-ban pedig a nemzetközi migráció adta; az egyes OECD országok közötti nagyfokú eltérések mellett. Számos országban, ahol a foglalkoztatottság növekedése elsősorban a belföldi munkaerő nagyobb mobilizációja miatt következett be, viszonylag magas volt a foglalkoztatottsági ráta (75% felett). Ide sorolható például Dánia, Svájc és Svédország. Ezzel szemben azokban az országokban, ahol a foglalkoztatottság növekedése főként külső forrásokból származott, a foglalkoztatottsági ráta az OECD-átlag alatt volt - kivéve az Egyesült Királyságot.

Az ideai beszámoló áttekintést nyújt a migrációs politikák szerkezeti és intézményes fejleményeiről...

Folytatódott a magasan képzett munkavállalók bevándorlásának támogatása többek között pontrendszerek alkalmazása révén (mint Dániában, az Egyesült Királyságban és Hollandiában); emellett a kínálat vezérelte rendszerek irányából is áttevődött a hangsúly az olyan pályázók támogatása felé, akik állandó programok keretében kaptak állásajánlatot (Ausztrália és Kanada). Bár egy ország (Svédország) megnyitotta kapuit az összes képzettségi szintű bevándorló előtt, más országokban a kevésbé képzett bevándorlók számára az egyedüli nyitást bizonyos szezonális munkaprogramok módosításai jelentették, melyek célja az ideiglenes migráció ezen formájának elősegítése volt (Ausztrália és Lengyelország).

... az integrációs és a honosítási politikákat is beleértve.

A család-újraegyesítési politikákban bekövetkezett változtatások általában korlátozó kritériumokat foglaltak magukban, például lakhellyel vagy jövedelemmel kapcsolatos követelményeket szabtak meg. Egyre elterjedtebbé válik a nyelvi és az állampolgári ismeretekre vonatkozó tesztek alkalmazása, mint a családegyesítés és a honosítás előfeltétele.

Egyes változások konkrétan a pénzügyi

válsághoz köthetők.

A 2008. és 2009. évben számos új migrációs politikai kezdeményezés irányult a gazdasági válság keltette kihívások leküzdésére. Több OECD tagország alaposan megvizsgálta a munkavállalási célú migrációs csatornákat, és finomította a bevándorlás engedélyezésének feltételeit. Rendelkezéseket hoztak az ideiglenes munkavállalási engedélyüket meghosszabbítani nem tudó munkanélküli bevándorlók vonatkozásában (Spanyolország és Írország), és támogatást biztosítottak a hazautazásukhoz (Spanyolország, Japán és Csehország). Bizonyos kvótákat csökkentettek (Olaszország, Korea, Spanyolország és Ausztrália).

A beszámoló megvizsgálja a gazdasági válságnak az OECD térség bevándorlóit foglalkoztatottságára gyakorolt aránytalan hatását.

2008 és 2009 között a külföldi születésűek körében szinte minden OECD tagországban nagyobb arányban nőtt a munkanélküliség, mint a bennszülöttek esetében. Hasonlóképpen, a legtöbb OECD országban a külföldi születésűek foglalkoztatottsági rátája is nagyobb mértékben csökkent, mint a bennszülötteké, bár ezt számos országban ellensúlyozta a bevándorlók növekvő részvételi aránya a munkaerőpiacon. Bár a válság alatt a bennszülöttek teljes foglalkoztatottsága szinte minden OECD tagországban csökkent, számos országban jelentősen nőtt a külföldi születésűek teljes foglalkoztatottsága. A foglalkoztatottság növekedése azonban a folyamatos beáramlás miatt még így sem tudott lépést tartani a külföldi születésű munkaerő létszámának növekedésével.

A fiatal bevándorlók különösen érintettek...

Az OECD tagországok zömében a külföldi születésű fiatalok foglalkoztatottsága meredekebben csökkent, mint a bennszülött fiataloké. Míg a fiatalok (15 és 24 év közöttiek) foglalkoztatottsága összességében 7%-kal csökkent a 2008 második negyedét követő egy évben, a bevándorló fiatalok vonatkozásában a csökkenés az utóbbi szint kétszeresét is elérte. Továbbá, a fiatal bevándorlók körében egyébként is magas volt a munkanélküliségi ráta; 2009-ben az Egyesült Államokban 15%-ot tett ki, Kanadában 20%-ot, az EU15-ök tagállamaiban pedig 24%-ot. Mivel a fiatalok és az újonnan érkezett bevándorlók gyors munkaerőpiaci integrációja a hosszú távú integrációjuk egyik legmeghatározóbb tényezőjeként került azonosításra, a foglalkoztatottság alacsony szintje aggodalomra ad okot. Fennáll a kockázat, hogy a recesszió „hegesedést” hagy maga után, mivel azokat a bevándorlókat, akiknek nem sikerült a megérkezésük után rövid időn belül elhelyezkedniük, megbélyegezhetik a munkaerőpiacon. A nyelvoktatás, a képzés, a mentorálás és a gyakornoki programok olyan politikai válaszlépések, amelyek megerősítése a válság idején különösen fontos.

... bár a bevándorló nők jobban boldogultak a férfiaknál.

A külföldi születésű nőket a férfiaknál kevésbé érintette a válság, mivel utóbbiak azokban a szektorokban koncentrálnak, amelyek a legjobban megszenvedték a válságot (építőipar, gyártóipar, pénzügy). A külföldi születésű nők munkanélküliségi rátája Belgium és Magyarország kivételével az összes országban kisebb mértékben nőtt, mint a külföldi születésű férfiaké. Néhány országban nőtt a külföldi születésű nők munkaerőpiaci részvétele, amire általában akkor kerül sor, ha a család férfitagjainak kieső jövedelmét kell pótolni.

Azok a tényezők, amelyek miatt a bevándorlók könnyen elveszítik a munkájukat, azt is megnehezítik, hogy az aktív munkaerőpiaci politikák elérjék őket.

A beszámoló megvizsgálja a bevándorlók közelmúltbeli munkaerőpiaci eredményeinek meghatározó tényezőit. Általában túlréprezentáltak a gazdasági fluktuációkra érzékeny ágazatokban, rendszerint kevésbé biztonságos szerződésekkel rendelkeznek, gyakrabban végeznek időszakos munkát, rövidebb szolgálati időt töltenek egy adott állásban, és elbocsátásuk gyakorta diszkriminatív módon történik. A bevándorlókat gyakorta ténylegesen kizárják bizonyos intézkedésekből, ahol a jogosultság nyíltan vagy hallgatólagosan az országban való tartózkodás időtartamához vagy az adminisztratív státuszhoz kötött, például az állami szektor foglalkoztatási konstrukciói, vagy a minimális szolgálati időt vagy állandó szerződést megkövetelő sémák esetén. A beszámoló kiemel néhány területet, ahol a politikai intézkedések segíthetnek a bevándorlók foglalkoztatására gyakorolt hosszú távú negatív hatások enyhítésében.

Két külön fejezet foglalkozik az időszerű kérdésekkel...

A beszámoló külön fejezetet szentel két kiemelkedően fontos kérdésnek. Az egyik fejezet azt vizsgálja, hogyan formálódik a közvélemény a bevándorlással kapcsolatban. A másik a honosítás meghatározó tényezőit és munkaerőpiaci hatását vizsgálja.

... az első a közvélemény és a migráció kérdésével foglalkozik...

Ez a fejezet számos, az elmúlt évtizedben végzett közvélemény-kutatást elemez, és újszerű empirikus megállapításokkal szolgál a bevándorlással kapcsolatos közvélekedés formálásáról. Felméri az egyéni jellemzők szerepét mind a bevándorlás gazdasági és kulturális következményeivel kapcsolatos vélekedés formálásában, mind a migrációs politikákkal kapcsolatos preferenciák kialakításában. Az elemzés egyik legfontosabb megállapítása az, hogy a bevándorlás gazdasági és kulturális hatásával kapcsolatos vélekedéseket jelentősen befolyásolja a határoknak a bevándorlók előtti megnyitáshoz való egyéni hozzáállás. A bevándorlással és a migrációs politikákkal kapcsolatos nyilvános vitát még mindig jelentősen meghatározza, hogy miként találja ezeket a kérdéseket a média, valamint bizonyos kollektív vélekedések hatásai. A lakosság egyes részei hajlamosak eltérő álláspontra helyezkedni a bevándorlással kapcsolatban, nemcsak annak megosztó hatása miatt, hanem aszerint is, miként értékelik többek között a kulturális sokszínűséget. A lényeg ezért nem annyira a konszenzus keresése a bevándorlással kapcsolatos közvélekedésben, mint inkább a közhiedelmek és a tévképzetek hatásának korlátozása. Ebben az összefüggésben a migrációs politikai reformoknak bővíteniük kell a lakosságnak a bevándorlás gazdasági, szociális és kulturális hatásával kapcsolatos ismereteit és tájékozottságát. E cél eléréséhez nagyobb átláthatóságra van szükség a nemzetközi bevándorlás léptékével kapcsolatban, és javítani kell az információkhoz és az összehasonlítható nemzetközi migrációs statisztikákhoz való hozzáférést. Az érdekcsoportokkal való rendszeres és nyílt eszmecseréknek az idevágó kutatások megállapításaira kell alapulniuk. A lakosság tájékozottsága a bevándorlás témájával foglalkozó objektív, szélesebb körű médiaíradások révén is növelhető.

... a második pedig a honosítás munkaerőpiaci integrációra gyakorolt hatását elemzi

Az állampolgárság felvétele jelentős eltéréseket mutat a bevándorlók között az OECD tagországokban. A migráció útján betelepült országokban lényegében minden szokásos bevándorló az érkezésétől számított tíz éven belül megszerzi az állampolgárságot. Az európai OECD tagországokban az elmúlt évtizedben nőtt a hosszú távon ott élő, állampolgárságot kapott bevándorlók aránya. A bevándorlók honosítási rátái eltéréseket mutatnak a különböző bevándorló csoportok között. Szinte az összes országra jellemző, hogy az alacsonyabb jövedelmű országokból érkezett bevándorlók közül többen veszik fel a befogadó ország állampolgárságát, mint a magas jövedelmű OECD tagországokból érkezett bevándorlók. Hasonlóképpen a bevándorló nők nagyobb valószínűséggel veszik fel a befogadó ország állampolgárságát, a felsőfokú

végzettséggel rendelkező bevándorlókhoz hasonlóan. Az állampolgárságot felvett bevándorlóknak általában jobb a munkaerőpiaci helyzetük. Ez különösen igaz az alacsonyabb jövedelmű országokból érkezett bevándorlókra, valamint a bevándorló nőkre. Az állampolgárságot felvett bevándorlóknak általában már a honosítás előtt is jobb a munkaerőpiaci eredménye, de a honosítást követően ez még tovább javul, ami azt jelzi, hogy az állampolgárság felvétele önmagában is pozitívan hat a bevándorlók munkaerőpiaci helyzetére. A munkaerőpiaci helyzet javulása adódhat az alacsonyabb munkaerőpiaci korlátokból, a megnövekedett mobilitásból és a kisebb mértékű diszkriminációból. Úgy tűnik, hogy a honosítás különösen nagy hatással van a bevándorlók jobban fizető munkákhoz való jutására, valamint a közsférában való foglalkoztatására. A fejezetből többek között az a tanulság vonható le, hogy a korlátozások - például a kettős állampolgársággal kapcsolatos korlátozások és a rendkívül korlátozó jogosultsági feltételek - enyhítése összességében segíti a bevándorlók munkaerőpiaci helyzetének javítását. A már jogosultakat ösztönözni kell a befogadó ország állampolgárságának felvételére.

© OECD 2010

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop/

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

